

Ecologische quickscan Sarabos 2 te Gerkesklooster

14 mei 2019

Auteur: drs P.G. Vos

Altenaweg 22
9321 XE Altona
Tel: 050 - 7503817
Email: vos@vos-eo.nl

Inleiding

De opdrachtgever is voornemens om een nieuwe woning te bouwen op het perceel ten westen van Sarabos 2 te Gerkesklooster. De nieuwe bouwlocatie vervangt de oude woning die binnenkort wordt gesloopt.

Voor de bestemmingsplanwijziging vraagt de gemeente om een ecologisch onderzoek. De werkzaamheden hebben mogelijk effect op beschermde flora en fauna en op beschermde natuurgebieden. Naast soorten die bijzondere bescherming genieten, geldt er een algemene zorgplicht om planten en dieren niet onnodig te verstoren. Daarom dienen flora en fauna en eventuele negatieve effecten in kaart te worden gebracht om deze te kunnen toetsen aan de natuurwetgeving.

In veel gevallen is een uitgebreid ecologisch onderzoek niet nodig en kan volstaan worden met een quickscan. In de ecologische quickscan wordt getoetst aan de natuurwetgeving en wordt aangegeven in hoeverre eventueel aanvullend onderzoek nodig is.

Plan- en studiegebied

Het plangebied ligt aan de Sarabos (gem. Achtkarspelen, provincie Fryslân) op de grens met de provincie Groningen. Het perceel wordt aan de noordzijde begrensd door de Sarabos, aan de westzijde door een industrieterrein met een singel van bomen en struiken en aan de oostzijde door het erf van Sarabos 2. Aan de zuidzijde wordt het begrensd door een watergang die op basis van oude topografische kaarten teruggaat op het grensriviertje de Lauwers. Het perceel is aan de zijde van de Sarabos ontsloten door een dam en is tevens door dammen verbonden met de agrarische percelen ten zuiden van het plangebied.

Het studiegebied is groter. Voor inventarisatiedoeleinden wordt een indeling in uurhokken (5x5 km) en kilometerhokken gebruikt om de verspreiding van soorten en vegetaties in kaart te brengen. Het plangebied en de directe omgeving daarvan liggen in het kilometerhok 210-584 (uurhok 06-47). Van dit studiegebied zijn literatuur- en atlasgegevens verzameld van beschermde soorten.

Methode

Het onderzoek bestaat uit een veldonderzoek op de locatie en bureaustudie. Op 7 mei 2019 is het plangebied bezocht en is de aanwezigheid van natuurwaarden in kaart gebracht. Aangetroffen beschermde plant- en diersoorten zijn genoteerd. De oude woning aan de Sarabos 2 was al grotendeels gestript en de dakpannen ontbraken. Hierdoor kon de structuur goed worden bekeken en vleermuisverblijfplaatsen worden uitgesloten.

Het veldonderzoek is een momentopname. Aan de hand van literatuur en gegevens van verschillende instanties is onderzoek gedaan om een beeld van de natuurwaarden van het plangebied aan te vullen. Er is daartoe een globale rapportage opgevraagd bij de Nationale Database Flora & Fauna (NDFF). Verder is gebruik gemaakt van internetbronnen (bijv. verspreidingsatlas) en het rapport van J. Arisz (2014) *Ecologische quickscan Nieuwbouw loods nabij Hoendiep N.Z. 5 Stroobos. Verkennende inventarisatie en beoordeling natuurwaarden in het kader van de Flora- en faunawet*. Bureau FaunaX, Gorredijk.

Resultaten

NDFF

Uit de beknopte levering vanuit de Nationale Database Flora & Fauna (NDFF) blijkt dat mossen, vogels en dagvlinders redelijk zijn onderzocht in het kilometerhok. Verder is het kilometerhok nauwelijks onderzocht en hebben de overige beschikbare gegevens een fragmentarisch karakter (Tabel 1).

Tabel 1. Aantal soorten in het kilometerhok volgens de NDFF.

Soortgroep	Totaal	Beschermd	Overig
Mossen	18	-	
Broedvogels	20	20	(waarvan 7 op Rode Lijst)
Wintervogels	147	129	
Dagvlinders	12		
Vaatplanten	15		
Korstmossen	1	-	
Paddenstoelen	niet	-	
Vleermuizen	1	1 ¹ (HRIV)	waarvan 1 op de Rode Lijst
Overige zoogdieren	5	2 ² (landelijke/provinciale vrijstelling)	
Amfibieën	niet	Heikikker (HRIV) in uurhok	
Reptielen	niet	-	-
Vissen	niet	Grote modderkruiper (WnbA) in uurhok	Tevens op Rode Lijst (kwetsbaar)
Libellen	niet		
Overige ongewervelden	3	-	

¹ Laatvlieger (RL-KW), Gewone en Ruige dwergvleermuis en Gewone grootoorvleermuis (verspreidingsatlas.nl)

² Bosmuis, Ree, Huisspitsmuis, Egel, Haas, Steenmarter, Veldmuis, Wezel, Bunzing, Konijn, Mol en Vos (www.verspreidingsatlas.nl).

Landschap, plangebied en beschermde gebieden

Het plangebied ligt ten noordoosten van Gerkesklooster, net buiten de bebouwde kom. Het grondgebruik (agrarisch) betreft hoofdzakelijk grasland. De sloten en watergangen zijn watervoerend. Rond het plangebied zijn de watergangen erg ondiep en vallen mogelijk zelfs droog in de zomer, te oordelen aan de aanwezigheid van waterplanten als Lidsteng en Sterrenkroos.

Het plangebied maakt deel uit van een agrarisch zoekgebied "open grasland". Dit betekent dat agrarische natuurverenigingen subsidie kunnen aanvragen voor het beschermen van weidevogels. Het Natuurnetwerk Nederland ligt op meer dan 1,7 kilometer afstand. De kleinste afstand tot het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied (Lauwersmeergebied) bedraagt meer dan acht kilometer.

Vaatplanten, (korst)mossen en paddenstoelen

In het plangebied komen algemene grassoorten voor, zoals Engels raaigras, Veldbeemdgras en Geknikte vossenstaart en kruiden als Veldzuring, Paardenbloem, Herderstasje en Vogelmuur. Op de sloot oevers groeien daarnaast nog soorten als Pinksterbloem, Kleefkruid en Grote brandnetel. In de watergangen groeit hoofdzakelijk Riet of Liesgras en plaatselijk komen Sterrenkroos en Lidsteng veel voor. Beschermde en zeldzame planten-, mos- en korstmossoorten zijn op basis van het veldbezoek uitgesloten. Voor zeldzame soorten paddenstoelen is het grasland niet of nauwelijks geschikt.

Vogels

Tijdens het veldbezoek werden twee foeragerende Boerenzwaluwen (RL-GE) in het plangebied waargenomen. Er komen geen weidevogels voor in het plangebied. Volgens Arisz (2014) broedden er in 2014 in het grasland tussen de Sarabos en het zuidelijker gelegen Van Starckenborghkanaal (Hoendiep) tenminste 2 paar Grutto (RL-GE), 3 paar Scholekster, Kievit en 2 paar Tureluur (RL-GE). Op de gebouwen op het bedrijfsterrein ten westen van het plangebied broedt een kolonie Visdiefjes (RL-GE). In de te slopen woning zijn geen nesten aanwezig. In de bomen en struiken daarom heen kunnen, evenals in de boomsingel ten westen van het plangebied, algemene vogelsoorten broeden, zoals Braamsluiper, Fitis, Tjiftjaf en Groenling. Buiten de broedperiode kunnen de graslanden een foerageerfunctie vervullen voor ganzen en andere trek- en wintervogels.

Vleermuizen

In het kilometerhok komt de Laatvlieger voor. Verder komen er soorten voor als Gewone en Ruige dwergvleermuis en Gewone grootoorvleermuis. Verblijfplaatsen in de directe omgeving zijn uitgesloten. Het perceel kan deel uitmaken van het leefgebied van vleermuizen. Gezien het oppervlak is de betekenis voor vleermuizen gering. Verder kunnen vleermuizen de Sarabos gebruiken als vliegroute om vanaf de verblijfplaatsen hun foerageergebieden te bereiken.

Overige zoogdieren

Uit het uurhok zijn 15 soorten overige zoogdieren bekend, waarvan er 12 beschermd zijn. In het plangebied waren muizen aanwezig en in het nabijgelegen huisje was een latrine van een Steenmarter. De oevers zijn niet geschikt als leefgebied voor de Waterspitsmuis (WnbA, RL-KW).

Essentiële (verblijfs-)functies voor beschermde diersoorten in het plangebied zijn uitgesloten.

Amfibieën

Bij de NDFF zijn van het kilometerhok geen gegevens bekend over amfibieën. Van het uurhok zijn de algemene soorten Gewone pad, Kleine watersalamander, Bastaardkikker en Bruine kikker bekend. Daarnaast komt ook de Heikikker (HRIV) voor (verspreidingsatlas.nl). Tijdens het veldbezoek zijn tientallen exemplaren van de Bastaardkikker aangetroffen. Verder kunnen algemene soorten amfibieën voorkomen. Vanwege de voedselrijke omstandigheden en het ontbreken van landbiotoop is de aanwezigheid van de Heikikker uitgesloten.

Vissen

Bij de NDFF zijn van het kilometerhok geen gegevens bekend over vissen. Van het uurhok zijn de algemene soorten Brasem, Paling, Kleine modderkruiper, Snoek, Driedoornige stekelbaars, Vetje, Baars, Tiendoornige stekelbaars, Blankvoorn, Rietvoorn en Zeelt bekend. Daarnaast komt ook de Grote modderkruiper voor (WnbA, RL-KW) voor (verspreidingsatlas.nl). Het plangebied ligt in het oude stroomgebied van de Lauwers. Van diverse plekken in het stroomgebied is de Grote modderkruiper bekend (Melis & Koopmans 2015, Fiskatlas Fryslân). Het is goed mogelijk dat de soort nog aanwezig is in de ondiepe sloten en watergangen rond het plangebied. De aanwezigheid van de Grote modderkruiper kan daarom niet worden uitgesloten. Verder worden er in de slootjes algemene vissoorten verwacht zoals Kleine modderkruiper, Driedoornige en Tiendoornige stekelbaars, Vetje en Zeelt.

Overige soortgroepen

Er komen algemene soorten planten en dieren voor. Tijdens het veldbezoek werd een Daggauwoog aangetroffen (algemene dagvlinder). Beschermde reptielen, dagvlinders en libellen en overige beschermde soorten zijn op basis van biotoop en de bekende verspreiding uitgesloten.

Effecten

Werkzaamheden en uitstraling

Het bouwvlak ligt op ca 20 meter van de oevers van de watergangen. De toegang loopt via een bestaande dam vanaf de Sarabos. Bouwwerkzaamheden zorgen voor tijdelijke verstoring door de uitstraling van geluid, trillingen en visuele verstoring. Omdat het om de bouw van één woning gaat, zijn de uitstralingseffecten zeer beperkt, behalve als er op een traditionele manier zal worden geheid (geluidsuitstraling meer dan honderden meters ver). Een permanent effect is dat het grasland een andere functie krijgt, waarmee het verhard oppervlak en de hoeveelheid opgaand groen toeneemt.

Effecten op vogels

Broedende vogels mogen niet worden verstoord. Wanneer het nodig is om te heien voor de fundering, wordt geadviseerd om hiervoor een geluidsarme techniek te gebruiken. Als dit niet mogelijk is, wordt geadviseerd buiten het broedseizoen te heien (indicatief 15 maart-15 juli). Voor de overige werkzaamheden geldt dat als er tijdens het broedseizoen wordt gewerkt, dat

voorafgaand de vegetatie kort afgemaaid moet zijn, om te voorkomen dat zich broedvogels op de bouwplaats vestigen.

Effecten op vleermuizen

Negatieve effecten op vleermuizen ontstaan met name als het plangebied 's nachts wordt verlicht. Door verlichting kunnen vleermuizen minder goed foerageren of lopen ze een groter risico om door roofdieren te worden gevangen. Geadviseerd wordt om in de schemer- en donkerperiode geen bouwlampen te gebruiken. Een uitzondering hierop is de periode november t/m maart als vleermuizen in winterslaap zijn. De aanwezigheid van de woning met erfbeplanting is een verbetering van het leefgebied van de vleermuizen die in het gebied voorkomen, omdat vleermuizen graag foerageren langs opgaande beplanting en er luwte wordt gegenereerd.

Effecten op vissen

Wanneer er op een traditionele manier wordt geheid, kunnen vissen worden gedood vanwege de hoge energieniveaus die bij het heien vrijkomen. Geluid plant zich door de grond en door water veel sneller voort dan door de lucht. Op korte afstand van de heipaal, binnen een straal van 50 m, werd in een aantal gevallen vissterfte geconstateerd. Op grotere afstanden van de heipaal hadden vissen veelal scheuren in de zwemblaas (Van Opzeeland *et al.* 2007 in *De Levende Natuur*). Rond het plangebied komt mogelijk de Grote modderkruiper voor. Negatieve effecten op deze beschermde soort zijn bij traditioneel heien niet uitgesloten.

Effecten op overige soorten

Op de plek van de werkzaamheden worden algemene plant- en diersoorten tijdelijk verstoord. Negatieve effecten op lokale populaties zijn uitgesloten. Voor de beschermde soorten zoogdieren en amfibieën geldt dat er een vrijstelling is in het kader van ruimtelijke inrichting en beheer.

Effecten op beschermde gebieden

Door de bestemmingsplanwijziging wordt open grasland onttrokken aan het agrarisch zoekgebied "open grasland". De waarde van het plangebied voor weidevogels is gering, omdat het direct langs de Sarabos (ontsluitingsweg) en tussen de opgaande beplanting langs het industrieterrein en de erfbeplanting van Sarabos 2 in ligt. Het betekent wel een toenemende verdichting van het landschap op deze plaats. De werkzaamheden hebben een lokale uitstraling, waardoor er geen negatieve effecten optreden ten aanzien van Natura 2000 en het NatuurNetwerk Nederland.

Conclusies en advies

Vanuit de natuurwetgeving kan de bestemmingsplanwijziging doorgang vinden, mits:

- Het eventuele heien geluidsarm plaatsvindt. Als uit onderzoek blijkt dat de Grote modderkruiper niet voorkomt, moet heien (op de traditionele manier) buiten het broedseizoen plaatsvinden;
- Er geen werkzaamheden aan watergangen plaatsvinden;
- De bouwlocatie in de periode april t/m oktober niet in de schemer- en duisterperiode wordt verlicht.

Deze voorwaarden kunnen als voorwaarde aan een omgevingsvergunning worden verbonden.

Daarnaast geldt een algemene zorgplicht. Het verstoren, verwonden of doden van dieren (en planten) moet zoveel mogelijk worden voorkomen. Wanneer er bijvoorbeeld amfibieën worden aangetroffen op de bouwplaats kunnen deze het beste worden opgepakt en verplaatst naar een plek in de omgeving, buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.

Nader onderzoek

Om meer duidelijkheid te krijgen over de aanwezigheid van de Grote modderkruiper kan nader veldonderzoek worden uitgevoerd. Een dergelijk onderzoek is seizoensgebonden. Een geschikte methode is in dit geval elektrovisserij. De optimale periode van inventariseren met electrovisapparaat is van maart tot juni. De soort is dan actief vanwege de voortplantingsperiode en het habitat is nog niet dichtgegroeid.

Met vriendelijke groet,
Namens Vos Ecologisch Onderzoek,

drs. P.G. Vos
